

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

21 juni 2000

WETSVOORSTEL

**tot wijziging van artikel 101, tweede lid, van
de faillissementswet van 8 augustus 1997**

(ingediend door de heer Jean-Pierre Grafé)

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

21 juin 2000

PROPOSITION DE LOI

**modifiant l'article 101, alinéa 2, de la loi du
8 août 1997 sur les faillites**

(déposée par M. Jean-Pierre Grafé)

SAMENVATTING

Krachtens artikel 101, tweede lid, van de faillissementswet is het beding van eigendomsvoordehoudb tegenwerpbaar aan derden als het op schrift werd gesteld uiterlijk op het tijdstip van de levering van de goederen. Er is echter een discussie ontstaan over de uitlegging van dat artikel omdat sommige rechtbanken daarenboven eisen dat de koper zich schriftelijk met dat beding akkoord heeft verklaard. Die discussie wordt jammer genoeg onderhouden door een verschil tussen de Nederlandse en de Franse tekst van dat lid. De woorden "voor zover dit schriftelijk is overeengekomen" houden immers een schriftelijk akkoord in, wat niet het geval is voor de woorden "que celle-ci a été établie par écrit". De indiener stelt bijgevolg voor de Nederlandse tekst van dat lid te wijzigen teneinde elke dubbelzinnigheid over de geldigheid van de stilzwijgende aanvaarding van een beding van eigendomsvoordehoudb weg te werken.

RÉSUMÉ

L'article 101, alinéa 2, de la loi sur les faillites rend opposable aux tiers la clause de réserve de propriété lorsqu'elle a été « établie » par écrit au plus tard lors de la délivrance des biens. Une controverse a cependant surgi à propos de l'interprétation de cet article, certaines juridictions exigeant en outre que cette clause ait fait l'objet d'un accord écrit. Cette controverse est malheureusement alimentée par une différence entre le texte néerlandais et le texte français de cet alinéa. En effet, les mots « voor zover dit schriftelijk is overeengekomen » impliquent un accord écrit, ce qui n'est pas le cas des mots « que si celle-ci a été établie par écrit ». L'auteur propose dès lors de modifier le texte néerlandais de cet alinéa afin de retirer toute ambiguïté quant à la validité de l'acceptation tacite d'une clause de réserve de propriété.

AGALEV-ECOLO	:	<i>Anders gaan leven / Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales</i>
CVP	:	<i>Christelijke Volkspartij</i>
FN	:	<i>Front National</i>
PRL FDF MCC	:	<i>Parti Réformateur libéral - Front démocratique francophone-Mouvement des Citoyens pour le Changement</i>
PS	:	<i>Parti socialiste</i>
PSC	:	<i>Parti social-chrétien</i>
SP	:	<i>Socialistische Partij</i>
VLAAMS BLOK	:	<i>Vlaams Blok</i>
VLD	:	<i>Vlaamse Liberalen en Democraten</i>
VU&ID	:	<i>Volksunie&ID21</i>

Afkortingen bij de nummering van de publicaties :

DOC 50 0000/000:	<i>Parlementair document van de 50e zittingsperiode + het nummer en het volgnummer</i>
QRVA	<i>Schriftelijke Vragen en Antwoorden</i>
HA	<i>Handelingen (Integraal Verslag)</i>
BV	<i>Beknopt Verslag</i>
PLEN	<i>Plenum</i>
COM	<i>Commissievergadering</i>

Abréviations dans la numérotation des publications :

DOC 50 0000/000 :	<i>Document parlementaire de la 50e législature, suivi du n° et du n° consécutif</i>
QRVA	<i>Questions et Réponses écrites</i>
HA	<i>Annales (Compte Rendu Intégral)</i>
CRA	<i>Compte Rendu Analytique</i>
PLEN	<i>Séance plénière</i>
COM	<i>Réunion de commission</i>

Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers
Bestellingen :
Natieplein 2
1008 Brussel
Tel. : 02/549 81 60
Fax : 02/549 82 74
www.deKamer.be
e-mail : alg.zaken@deKamer.be

Publications officielles éditées par la Chambre des représentants
Commandes :
Place de la Nation 2
1008 Bruxelles
Tél. : 02/549 81 60
Fax : 02/549 82 74
www.laChambre.be
e-mail : aff.générales@laChambre.be

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Artikel 101 van de faillissementswet van 8 augustus 1997 heeft in het geldend Belgisch recht de tegenwerpbaarheid van het eigendomsvoorbehoud ingevoerd bij een faillissement, wat tot dan toe afgewezen was door de rechtspraak (zie het arrest van het Hof van Cassatie van 22 september 1994 dat die tendens nog bevestigt : Cass 22/9/1994, RW 1994-1995, 1264; TBH 1995, 546; JLMB, 1995, 124).

In de verantwoording van het amendement dat uiteindelijk artikel 101 van de wet van 8 augustus 1997 is geworden, heeft de regering het volgende aangevoerd: «*Reeds geruime tijd, en terecht, werd (...) de rechtspraak van het Hof en haar verantwoording in twijfel getrokken als zou deze niet meer beantwoorden aan de huidige economische realiteit.*» (Stuk Kamer, nr. 330/2-1995/1996, blz. 6).

Het door de wetgever beoogde doel was tweevoudig :

1° «*bij te dragen het faillissement te vermijden, niet alleen van de kopers waarvan vermoed werd dat zij moeilijkheden hadden (de vroegtijdige terugvordering van goederen nodig voor de werking van het bedrijf kan de aanleiding tot faillissement zijn), maar ook [en vooral] van de niet betaalde leverancier (de waarborg van zijn eigendomsrecht voorkomt dat hij wordt meegesleurd in het faillissement van zijn schuldenaar en laat zo toe een sneeuwbaleffect van het faillissement te vermijden).*» (verantwoording van de regering – op. cit., blz.7)

De tegenwerpbaarheid van het eigendomsvoorbehoud draagt ertoe bij de niet-bevoordeerde schuldeiser te beschermen, die in geval van faillissement steeds uit de boot valt.

«*In het algemeen zal de tegenwerpelijkheid van het beding van eigendomsvoorbehoud bijdragen tot de vermindering van de storende gevolgen van het faillissement op de markt en zou het dus een globaal positieve invloed op de economie moeten hebben.*» (op. cit., blz.7-8)

2° het Belgisch recht afstemmen op dat van de lidstaten van de Europese Unie.

In de verantwoording van de regering (op. cit., blz. 8) wordt aangegeven dat «*de geïsoleerde positie van België op dit vlak (België is één van de weinige Europese landen die niet de tegenwerpelijkheid van het*

DÉVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

La loi du 8 août 1997 sur les faillites, par son article 101, a introduit dans le droit positif belge le principe de l'opposabilité de la clause de réserve de propriété en cas de faillite, que la jurisprudence avait exclu (jurisprudence encore confirmée par la Cour de cassation dans un arrêt du 22 septembre 1994, RW, 1994-1995, 1264; TBH, 1995, 546; JLMB, 1995, 124).

Le gouvernement, dans sa justification de l'amendement qui est devenu l'article 101 de la loi du 8 août 1997, soulignait que « la jurisprudence de la Cour, ainsi que sa justification sont, depuis un certain temps et à juste titre, mises en question parce qu'elles ne correspondent plus à la réalité économique actuelle » (Doc. Chambre, n° 330/2-95/96, p.6).

Le but poursuivi par le législateur était double :

1° « contribuer à éviter la faillite, non seulement des acheteurs soupçonnés d'avoir des difficultés (la revendication prématûre des biens nécessaires au fonctionnement de l'entreprise desdits acheteurs peut provoquer la faillite), mais également [et surtout] du fournisseur non payé (la garantie de son droit de propriété empêche qu'il ne soit entraîné dans la faillite de son débiteur et permet ainsi d'éviter les faillites en cascade. » (op. cit. p.7).

L'opposabilité de la clause de réserve de propriété contribue donc à protéger le créancier chirographaire, éternel laissé pour compte des faillites.

« De façon générale, l'opposabilité de la clause de réserve de propriété contribuerait à diminuer les effets perturbateurs de la faillite sur le marché et devrait donc avoir une influence globale positive sur l'économie. » (ibidem);

2° aligner le droit belge sur le droit des États membres de l'Union européenne.

La justification du gouvernement (op. cit. p. 8) relève que « l'isolement de la Belgique dans ce domaine (la Belgique est un des rares pays européens qui ne reconnaît pas l'opposabilité de la réserve de propriété)

eigendomsvoorbehoud erkent) nog wordt benadrukt sinds de totstandkoming van het Europees verdrag betreffende insolventieprocedures (gedaan te Brussel, op 23 november 1995).».

De Franse tekst van artikel 101 van de wet van 8 augustus 1997 bepaalt het volgende: «*les biens meubles vendus avec une clause suspendant le transfert de propriété jusqu'au paiement intégral du prix ne peuvent être revendiqués auprès du débiteur, conformément à cette clause, que si celle-ci a été établie par écrit au plus tard au moment de la délivrance de ces biens*», terwijl de Nederlandse tekst luidt als volgt: «*Evenwel kunnen de roerende goederen, verkocht met een beding dat de eigendomsoverdracht opschort tot de volledige betaling van de prijs, slechts op grond van dit beding van de schuldenaar worden teruggevorderd, voor zover dit schriftelijk is overeengekomen uiterlijk op het ogenblik van de levering van het goed.*».

Die onduidelijke formulering omtrent het vereiste van het geschrift en de draagwijdte ervan heeft aanleiding gegeven tot twee uiteenlopende uitleggingen in de rechtspraak en in de rechtsleer:

1° volgens de eerste uitlegging moet het beding voorkomen in een geschrift dat wordt opgesteld en ter kennis wordt gebracht van de koper uiterlijk op het tijdstip van de levering (bijvoorbeeld: de algemene verkoopsvoorwaarden), maar waarvan de aanvaarding stilzwijgend mag zijn (gelet op de vrijheid van bewijs in handelszaken kan het uitblijven van een reactie op het beding, in het bijzonder, een bewijs vormen van deze aanvaarding)¹.

Die oplossing geldt in Frankrijk, Duitsland, Nederland en Luxemburg.

2° volgens de tweede uitlegging moet het beding niet alleen opgenomen zijn in een geschrift - wat niemand betwist -, maar moet het bovendien ook schriftelijk worden aanvaard door de koper².

1 Zie : A. Cuypers, *Krediet en zekerheden bij faillissement en gerechtelijk akkoord*, coll. *Grondige studies, Voorrechten en hypotheken*, Kluwer Rechtswetenschappen, 1998, nrs. 94-96, blz. 98-99; J.-M. Verschelden, *Schuldeisers en de insolventie van hun schuldenaar in het kader van de wet gerechtelijk akkoord en faillissement*, blz.87-89, in «*Het faillissementsrecht geactualiseerd*», door Ph. Collé e.a., Brugge, Die Keure, 1997-1998; E. Dirix, *Eigendomsvoorbehoud*, RW, 1997-1998, nr. 15, 13 december 1997, blz. 487, nr. 18; E. Dirix, *De uitoefening van het eigendomsvoorbehoud bij faillissement*, RW, 1999-2000, nr. 30, 25 maart 2000, blz. 1038-1039; Kh. Turnhout, 29 juni 1999, RW 1999-2000, blz. 930.

2 Zie : I. Verougstraete, *Manuel de la faillite et du concordat*, nr. 875, blz. 464; Kh. Hoei, 16 december 1998, RDC 1999, blz. 641 en in het bijzonder Luik (7e kamer), 28 oktober 1999, onuitgegeven AR 1999/824 - tegen dit arrest werd geen voorziening bij het Hof van Cassatie ingesteld.

est encore accentué depuis la Convention européenne relative aux procédures d'insolvabilité (faite à Bruxelles le 23 novembre 1995). ».

L'article 101, alinéa 2, de la loi du 8 août 1997, alinéa dispose, en son texte français que « *les biens meubles vendus avec une clause suspendant le transfert de propriété jusqu'au paiement intégral du prix ne peuvent être revendiqués auprès du débiteur, conformément à cette clause, que si celle-ci a été établie par écrit au plus tard au moment de la délivrance de ces biens* » et en son texte néerlandais : « *Evenwel kunnen de roerende goederen, verkocht met een beding dat de eigendomsoverdracht opschort tot de volledige betaling van de prijs, slechts op grond van dat beding van de schuldenaar worden teruggevorderd, voor zover dit schriftelijk is overeengekomen uiterlijk op het ogenblik van de levering van het goed.* ».

Cette formulation imprécise en ce qui concerne l'exigence de l'écrit et sa portée a donné lieu à deux interprétations divergentes de la part de la jurisprudence et de la doctrine :

1° selon la première interprétation, la clause doit figurer dans un écrit établi et porté à la connaissance de l'acheteur au plus tard au moment de la livraison (par exemple : les conditions générales de vente), mais dont l'acceptation peut être tacite (la preuve étant libre en matière commerciale, l'absence de réaction à la clause, en particulier, peut constituer cette acceptation).¹

C'est la solution en vigueur, en France, en Allemagne, aux Pays-Bas et au Luxembourg ;

2° selon la seconde interprétation, la clause non seulement doit faire l'objet d'un écrit, ce que nul ne conteste, mais en plus doit faire l'objet de la part de l'acheteur d'une acceptation par écrit.²

1 Cfr. : A. Cuypers, *Kredieten en zekerheden bij faillissement en gerechtelijk akkoord*, coll. *Grondige studies, Voorrechten en hypotheken*, Kluwer Rechtswetenschappen, 1998, nos 94-96, pp. 98-99 ; J.-M. Verschelden, *Schuldeisers en de insolventie van hun schuldenaar in het kader van de wet gerechtelijk akkoord en faillissement*, p. 97-89 in « *Het faillissementsrecht geactualiseerd* », par Ph. Collé et autres, Brugge : Die Keure, 1997-1998 ; E. Dirix, *Eigendomsvoorbehoud*, RW, 1997-1998, n° 15, 13 décembre 1997, p. 487 n° 18 ; E. Dirix, *De uitoefening van het eigendomsvoorbehoud bij faillissement*, RW, 1999-2000, n° 30, 25 mars 2000, p. 1038-1039 ; Comm. Turnhout 29 juin 1999, RW 1999-2000, p. 930.

2 I. Verougstraete, *Manuel de la faillite et du concordat*, n°875, p. 464 ; Comm. Huy, 16 décembre 1998, RDC 1999, p. 641 et en particulier Liège (7e chambre), 28 octobre 1999, *inédit RG 1999/824* – arrêt non soumis à la censure de la Cour de cassation.

Die beperkende uitlegging is in strijd met de *ratio legis* en zorgt ervoor dat de hervorming zo goed als zonder gevolg blijft.

Het ligt immers voor de hand dat het vereiste van een schriftelijke aanvaarding van het beding van eigendomsvoorbereid, gelet op de behoeften van en de gebruiken in de handel, ertoe leidt dat de terugvorderingen op grond van dit beding voor het merendeel van ondoeltreffend worden.

Bovendien kan dat vereiste hoegenaamd niet beantwoorden aan het streven naar de bescherming van derden, in het raam van de tegenwerbaarheid van het beding tegen hen, aangezien het schriftelijke karakter van het beding dient om alle risico's van heimelijke verstandhouding tussen koper en verkoper te voorkomen. De schriftelijke aanvaarding door de koper voegt daar helemaal niets aan toe.

Ondanks de hervorming van 8 augustus 1997 zou zo'n beperkende uitlegging ons land isoleren ten opzichte van de buurlanden (Frankrijk, Duitsland, Nederland en het Groothertogdom Luxemburg), die alle een stilzwijgende aanvaarding van het beding erkennen (voor Luxemburg is dat het geval sinds de invoering van een artikel 567-1 in het Wetboek van Koophandel op 17 februari 2000).

Daarom wordt voorgesteld de Nederlandse tekst van artikel 101, tweede lid, van de wet van 8 augustus 1997 te wijzigen.

Cette interprétation restrictive est contraire à la *ratio legis*, et fait de la réforme quasiment une lettre morte.

Il est bien évident, en effet, qu'exiger une acceptation écrite de la clause de réserve de propriété, compte tenu des nécessités et des usages du commerce, aboutit à rendre inefficaces la plupart des revendications exercées sur base de cette clause.

De plus, cette exigence ne peut nullement répondre au souci de protection des tiers, dans le cadre de l'opposabilité de la clause à leur encontre, dans la mesure où le caractère écrit de la clause est de nature à éviter les risques de collusion entre l'acheteur et le vendeur, ce à quoi l'acceptation écrite par l'acheteur n'ajoute rien.

Enfin, une telle interprétation restrictive, en dépit de la réforme du 8 août 1997, isolerait notre pays par rapport à ses voisins (France, Allemagne, Pays-Bas et Grand-duché de Luxembourg (ce dernier, depuis l'introduction d'un article 567-1 dans le Code de commerce par vote du 17 février 2000) qui, tous, admettent une acceptation tacite de la clause.

C'est pourquoi il est proposé, de modifier le texte néerlandais de l'article 101, alinéa 2, de la loi du 8 août 1997.

Jean-Pierre GRAFÉ (PSC)

WETSVOORSTEL**Artikel 1**

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

In de Nederlandse tekst van artikel 101, tweede lid, van de faillissementswet van 8 augustus 1997 worden de woorden «*voor zover dit schriftelijk is overeengekomen*» vervangen door de woorden «*voor zover dit schriftelijk is opgesteld*».

11 mei 2000

PROPOSITION DE LOI**Article 1er**

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

Dans le texte néerlandais de l'article 101, alinéa 2, de la loi du 8 août 1997 sur les faillites, les mots « *voor zover dit schriftelijk is overeengekomen* » sont remplacés par les mots « *voor zover dit schriftelijk is opgesteld* ».

11 mai 2000

Jean-Pierre GRAFÉ (PSC)